

Boşa akmasın!

Dünyada temiz su bulamadığı için hayatını kaybeden binlerce çocuk varken, doğal su kaynakları her geçen gün biraz daha tükeniyorken, bir yudum içme suyu için kilometrelerce yol yürümek zorunda kalan insanların biliyorken, musluklarımızdaki su boşuna akmasın!

Su için yolunuzu gözleyenler, umutsuz kalmasin!

Dünya Su Günü kutlu olsun.

22 mart

dünya su günü

1993 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 22 Mart tarihini "Dünya Su Günü" olarak ilan etti.

İlk kez 1992'de Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda önerilen "Dünya Su Günü", gerek BM üyelerinin, gerekse diğer dünya ülkelerinin giderek büyüyen temiz su sorununa dikkat çekmek, içilebilir su kaynaklarının korunması ve çoğaltılması konusunda somut adımlar atılmasının sağlanmasında teşvik olması amacıyla bu isme bir gün adanmış anlamında oluşturulmuştur.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre, ülkemizde yılda ortalama 501 milyar m³ suya tekabül eden yıllık ortalama yağış miktarının 274 milyar m³'ü toprak, su yüzeyleri ve bitkilerden oluşan buharlaşmalar yoluyla atmosfere geri dönmekte ve 158 milyar m³'lük kısmı ise akışa geçerek akarsular vasıtasıyla denizlere ve kapalı havzalardaki göllere boşalmaktadır. Diğer taraftan, komşu ülkelere ülkemize yılda ortalama 7 milyar m³ su akışı olmaktadır.

Ancak, günümüz teknik ve ekonomik şartları içinde tüketilebilecek yerüstü suyu potansiyeli; yurt içindeki akarsulardan 95 milyar m³, komşu ülkelere yurdu-muza gelen akarsulardan 3 milyar m³ olmak üzere

yılda ortalama toplam 98 milyar m³'dür. 14 milyar m³ olarak belirlenen yenilenebilir yeraltısu potansiyeli ile birlikte ülkemizin tüketilebilir yerüstü ve yeraltısu potansiyeli yılda ortalama toplam 112 milyar m³ olmaktadır.

Kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su miktarımız yaklaşık 1 500 m³ civarı ile, ülkemiz su azlığı yaşayan bir ülke konumundadır. 2030 yılı için kişi başına düşen kullanılabilir su miktarının 1.000 m³/yıl civarında olacağı ve Avrupa Çevre Ajansı'nın hazırladığı raporda da 2030 yılında Türkiye'nin pek çok bölgesinde orta ve yüksek seviyelerde su sıkıntısı yaşanacağına dikkat çekilmektedir. Bu durum, sanıldığı aksine, Türkiye'nin yakın gelecekte ciddi su sorunları ile karşılaşmaya aday bir ülke olduğunu göstermektedir.

Bugün:

- Başta Ergene, Sakarya nehirlerimiz olmak üzere ülkemiz akarsularının büyük çoğunluğu kullanılmayacak düzeyde kirletilmiş durumdadır. Hatta Orman ve Su İşleri Bakanının açıklamalarına göre Ergene nehrinin sularının kullanılabilmesi için 4 milyar lira yatırıma ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir.

- Su havzalarımız ve beslenme alanları, sanayi ve kentsel yerleşim bölgeleri haline getirilmiştir.
- Su havzalarının tarıma açılması çok miktarda kimyasal gübre ve kimyasalın bu sulara karışmasına yol açmış, içme ve kullanma suyu elde etmek üzere arıtılarak kullanılan ham su kalitesi düşmüştür. Az miktarda kalan kullanılabilir nitelikteki akarsularımız ise enerji üretimi adına talana açılmış, neredeyse yok edilmiştir.
- Ülkemiz su havzalarına bakıldığında, Konya, Büyük Menderes, Gediz ve Kızılırmak gibi su havzalarımızın kuraklık tehlikesi altında “yok olma” tehdidi altında bulunduğu, bu havzalardaki yüzey sularının süreç içinde aşamalı olarak 2100 yılında %50 azalacağı bildirilmektedir.
- Yine, ülkemizin en büyük tatlı su gölü olan Beyşehir gölü hızlı bir küçülme periyoduna girmiştir, Göller bölgesi yok olma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Tuz gölü hızla küçülmemektedir. Bafa ve Van göllerinin su seviyeleri düşmektedir. İç Anadolu’da, Eşmekaya ve Ereğli sazlıkları kurumuş, Akşehir Gölü havzası çölleşme ile karşı karşıya kalmış, Meke ve Sultan Sazlığı da yok olmuş, Türkiye’de son 50 yılda yanlış su politikaları nedeniyle sulak alanların yarısı ya kamu eliyle yok edilmiş veya yok olma aşamasına gelmiştir.
- Ülkemizin yeraltı suyu akiferleri yeteri kadar araştırılmadan ve izleme sistemi kurulmaksızın tüketime açılmış, aşırı tüketim sonucu bazı yeraltı suyu havzalarında su düzeyleri hızla düşmüş, kıyı akiferlerine deniz suyu girişleri ile tuzlanma yaşanmış, bazı yeraltı suyu akiferlerimiz ise yanlış kentleşme, sanayileşme ve tarım politikaları sonucu hızlı bir şekilde kirlenmeyle yüz yüze bırakılmıştır.
- Ülkemizdeki bütün akarsuların her noktasında son yıllarda kamu yararı göz ardı edilerek plansız bir şekilde ortaya konan HES`ler sonucunda çok ciddi ekolojik ve kültürel sorun ve olumsuzluklar yaratılmıştır.

Sonuç olarak, sınırlı olan su kaynaklarımız, hızlı ve çarpık kentleşme, nüfus artışı, endüstriyel faaliyetlerinin doğurduğu çok çeşitli katı ve sıvı atıklar, katı atık depolama yerlerinin yeraltı suyu rezervuarlarının

beslenme alanlarında seçilmesi, su havzalarının imar planlarına açılması, tarım alanlarında bilinçsiz gübre ve tarım ilacı kullanılması yerüstü ve yeraltı suyu kalitesini ciddi olarak tehdit etmekte ve su kaynaklarımız hızla kirlenmektedir.

Bütün bu olumsuzlukların yanında bugün, sularımız diğer bir önemli tehdidin altındadır. Ulusal ve uluslararası sermayenin uzun zamandır Türkiye’de suyu ticarileştirme ve piyasalaştırma amacıyla olduğu bilinmektedir. Geldiğimiz noktada, su politikaları küresel sermaye tarafından belirlenmekte; kıtlık, kuraklık ve su krizi gerekçelendirmeleri ile su yönetimi, uluslararası kuruluşlar ve çokuluslu su şirketlerine teslim edilmekte, su yaşamsal doğal bir hak olmaktan çıkarılıp, ticari bir meta haline getirilmek istenmektedir.

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası olarak bugüne kadar yaptığımız önerilerimizi, kısa ve uzun vadede yapılması gerekenleri bir kez daha kamuoyuyla paylaşıyoruz.

- Yeraltı su rezervini doğru ve sağlıklı olarak belirleyebilmek için ülke çapında yeraltı suyu havzalarının hidrojeolojik çalışmaları hızlı bir şekilde yapılmalı, havzaların yeraltı suyu potansiyeli belirlenmeli, yapılan yeraltı su tahsisleri izleme sistemi kurularak takip edilmelidir.
- 167 Sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun ve ilgili mevzuatında değişiklikler yapılarak özellikle yeraltı sularının korunmasına yönelik ciddi ve caydırıcı önlemler getirilmeli, kontrolsüz kuyu açılması önlenmelidir.
- DSİ Genel Müdürlüğü en kısa sürede yeniden yapılandırılarak, Yeraltı Suları Daire Başkanlığı kurulmalı, bu başkanlığın öncülüğünde TUBİTAK ve Üniversitelerimizin de katkılarıyla en kısa zamanda ülkemiz derin yeraltı suyu akiferleri araştırma programı başlatılmalı, derin yeraltı suyu akiferlerin varlığı ve nitelikleri ortaya konulmalıdır.
- Batı Anadolu ve Akdeniz bölgesinde doğrudan denize boşalan yeraltı suları araştırılmalı, bu bölgelerde her geçen gün artan talep de dikkate alınarak bu sular kullanılabilir hale getirilmelidir.
- İçme ve sulama suyu, sınır aşan sular, ekolojik göçler çölleşme yok olan sulak alanlar, meralar,

tarım alanları ve azalan tarımsal üretim ve plansız hidroelektrik üretimi gibi büyük problemler ile karşı karşıya olan ülkemizde de kuraklık ulusal afet mevzuatımıza dahil edilmelidir.

- Suların da bir gün çeşitli nedenler ile tükenebileceği gerçeğinden hareketle insanlarda “su tasarrufu” bilinci oluşturulmalı, bu kültürü oluşturma ve geliştirme amacıyla içme, kullanma, sulama, endüstri vb. her alanda, toplumsal eğitime önem verilmelidir.
- Atıksularımız özellikle su kıtlığı çekilen yerlerde yeniden kullanılabilir hale getirilmeli, şehir ve sulama şebekelerinde kaçakların önlenmesine yönelik tedbirler alınmalı, kent içi rekreasyon alanlarında yüzey suyu depolanması işlevi de görev peyzaj düzenlemeleri yapılmalıdır.
- Tatlı su kaynaklarımızın %20’si gibi büyük miktarda su kullanılan sanayi sektöründe de önemli ölçüde su tasarrufu sağlanabilmesi için ileri teknolojiler ile beraber atık su kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.
- Ülkemizde tatlı su kaynaklarının %70 gibi büyük kısmının kullanıldığı tarım alanlarımızda aşırı sulama sebebiyle tuzlanma ve çoraklaşma yaşanmasına karşı, tarımsal faaliyetlerde toprağın jeolojik yapısına uygun sulama yöntemi seçilmeli, çiftçi sulama konusunda etkin bir şekilde eğitilmelidir.
- Kentleşme, sanayileşme ve tarım politikaları yeniden gözden geçirilerek yüzey ve yeraltısuyu kirliliğine neden olan unsurlar önlenmeli, yeraltısuyu akiferleri ve beslenme havzalarının üzerinde veya kenarında yer alan yerleşim birimlerinin planlanması süreçlerinde bu akiferlerin korunmasına özel önem verilmeli, bu alanlar planlama süreçlerinin dışına çıkarılmalıdır.
- Başta Büyükşehir Belediyeleri olmak üzere, kentlerimizin su temin işleri ile sorumlu Genel Müdürlükleri tesisat hizmetleri yapan birimler olmaktan çıkarılmalı, yeniden yapılandırılarak kentlerin su temin stratejilerini oluşturan, bu stratejilerin gerçekleştirilmesi konusunda çalışmalar yürüten birimler haline dönüştürülmelidir.
- Bir havzada yer alan tüm su kaynakları, (yüzey ve yeraltıları kaynakları) dikkate alınarak havza

bazında hidrojeolojik çalışmalar yapılmalı, o havza için en uygun entegre su yönetim modelleri geliştirilmelidir.

- Ülkemizin jeolojik yapısına bağlı olarak küçümselemeyecek miktarda (2-3 trilyon m³) statik rezerv ve fosil su potansiyeli bulunması ihtimali dikkate alınarak, bu suların kesin rezervlerinin belirlenmesi için detaylı jeolojik-hidrojeolojik araştırmalar yapılmalıdır.
- Tüm bu bilimsel teknik çalışmaların temeli olarak; bireylerin ve toplumların sağlıklı, içilebilir, temiz suya her durumda koşulsuz ve bedelsiz ulaşım ve tüketim hakkı, “su hakkı” “temel bir insan hakkı” olan “yaşam hakkı” olarak görülerek, suyun ticarileştirilmesinden vaz geçilmeli, su yönetim sistemlerine sivil toplum kuruluşları, meslek örgütleri ile halkın katılımını esas alan mekanizmalar geliştirilmelidir.
- Su yapıları ile ilgili proje ve tesise adeta olumlu karar vermenin alt yapısı olarak kurgulanmış ÇED süreçleri değiştirilmeli, hiç bir bilimsel kritere göre belirlenmeyen ve denetlenmeyen can suyu miktarı konusu toplumsal fayda ve bilimsel ilkelere çerçevesinde yeniden tanımlanmalıdır. Ekolojik gerçekler ve kamu yararının göz ardı edildiği, enerji gereksiniminin karşılanmasına katkısı olmayacak HES’lerden vaz geçilmelidir.
- Suyun doğal çevrimini sürdürerek tüm insanlığın ve canlı yaşamının devamını sağlamak için suyu ticari bir meta olarak gören üretim biçimi yerine, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasına odaklı bir anlayış esas olmalı; suyun tüm canlılar için yaşamsal bir hak olduğundan hareket edilerek, bu yaklaşım temelinde yaşanan olumsuzlukları giderecek ve önerilerimizi de hayata geçirecek bir Su yasası çıkarılmalıdır.

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası olarak Dünya Su Günü’nde bir kez daha ifade ediyoruz ki; tarih boyunca insanların ve uygarlıkların gelişiminin en önemli unsurlarının başında gelen tatlı suların araştırılması, entegre su yönetimi anlayışıyla kullanılması, ticari bir mal olarak görülmeden kamusal bir miras olarak geleceğe korunarak bırakılması yaşamsal bir öneme sahiptir.